

תא שמע מהא דשנינו שם: סככה לטוכתו
בנסרין של ארז שיש בהן, בכל אחד ואחד
מהן, רוחב ארבעה טפחים, דברי הכל
פסולה. אבל אם אין בהן, בכל אחד ואחד
מהן, ארבעה טפחים, רבי מאיר פוסל, ורבי
יהודה מכשיר. (331)

י"א-א ומודה רבי מאיר, אפילו היו הנסרים רחבים
ארבעה טפחים, (332) שאם יש מקום בין נסר
לנסר הסמוך לו כמלא רחבו של נסר,
שמניח פסל [סכך כשר] ביניהם, וכשרה.

והטעם: לפי ששיעור הסכך הפסול שווה
לשיעור הסכך הכשר, ומצינו לרב פפא
שאמר לעיל [טו א] "פרוץ כעומד, מותר".
דהיינו, שאם היה השטח המסוכך בסוכה
בסכך כשר שווה לשטח המסוכך בפסול,
הרי היא כשרה. ולדעת רב הונא בריה דרב
יהושע שם, שאין הסוכה כשרה עד שירבה
הכשר על הפסול, צריך לומר שהיה הכשר

עודף מעט על הפסול, ולפיכך כשרה הסוכה
כולה.

ומפרשת הגמרא: בשלמא למאן דאמר
שיעור סכך פסול לפסול את הסוכה, בין אם
היה באמצע הסוכה, בין מן הצד הוא
בארבע אמות, משום הכי הסוכה כשרה,
ואין הנסרים פוסלים את הסוכה, לפי שאינם
רחבים ארבע אמות. (333)

אלא למאן דאמר סכך המונח באמצע הסוכה
פוסל בארבעה טפחים, אמאי כשרה הסוכה
כשסיככה בנסרים רחבים ארבעה טפחים?
הרי די בנסר אחד מהם כדי לחצוץ בין חלקי
הסוכה ולפוסלה?!

מתרצת הגמרא: אמר רב הונא בריה דרב
יהושע: הכא, בסוכה דלא הויא רחבה אלא
שמנה אמות מצומצמות עסקינן, שהם
ארבעים ושמנה טפחים, שכן האמה היא

בסכך פסול. אבל אם היו הנסרים רחבים ארבעה
טפחים, די באחד מהם כדי לפסול את כולה.
אלא שהברייתא לא חילקה בזה, ומשמע דאיירי
אפילו בנסרים שיש בהם ארבעה טפחים.

333. אמנם אם היו הנסרים רחבים ארבעה
טפחים, אף שאין הסוכה כולה נפסלת מחמתם,
מכל מקום אסור לישן תחתיהם, כי לענין שינה
מודה הוא שהשיעור הוא ארבעה טפחים,
ערוך לנר על פי התוספות לעיל יד ב, ועיין להלן
י"א.

והקשה הערוך לנר: כיון שלראשו רובו
ושולחנו צריך שבעה טפחים על שבעה טפחים,
איך יהיה המקום תחת הפסל כשר לשיבת
סוכה, הרי מקום זה מספיק רק למיעוטו, ורובו
יושב תחת הנסר?! ועיין שם מה שכתב בזה.

מדוע צריך שיצטרפו, הרי די שיתן נסר אחד
רחב ארבעה טפחים שאינו כלה תוך ארבע אמות
לדופן, כדי שתפסל הסוכה כולה?!

331. בגמרא לעיל יד ב הובאה ברייתא זו
כסייעתא לדעת שמואל בשיעור נסר הפסול
לסינוך, והובאה שם ברייתא אחרת הסוברת
כדעת רב.

332. כן הוסיף רש"י, בביאור קושית הגמרא
שאינה אלא מנסרים שיש בהם ארבעה טפחים.
וכתב הריטב"א, שהיתה הגמרא יכולה לתרץ
שהברייתא מדברת דוקא בנסרים שאין בהם
ארבעה טפחים, שאף הם פסולים לסינוך לשיטת
רבי מאיר, ומכל מקום אם היה רווח ביניהם
כמותן ונתן בו סכך כשר הרי היא כשרה, כיון
שאינן בה מקום רחב ארבעה טפחים המסוכך

שישה טפחים. ומדובר שהחל לסככה משני צידיה באופן הזה: (334)

להכשיר את המקום תחת הפסלים שבאמצע. (335)

אמר אביי: אם היה בסוכה אויר רחב שלשה טפחים שאינו מסוכך כלל, שהוא השיעור לפסול בסוכה גדולה, ומיעוטו, בין אם מיעוטו לאויר בכך שנתן במקום האויר קנים הכשרים לסיכוך, בין בשפודין הפסולים לסיכוך, הוי מעוט, וכשרה הסוכה. ואין השיפודים מצטרפים לאויר הנשאר לפוסלה בשלושה טפחים, הואיל ואין שיעורם לפוסלה שווה, שאויר פוסל בשלושה, וסכך פסול בארבעה, כמו שנתבאר לעיל דף יז א.

ואם היה אותו אויר רחב שלושה טפחים בסוכה קטנה, שאינה רחבה אלא שבעה טפחים על שבעה טפחים, הרי רק אם מיעוטו בקנים הכשרים לסיכוך, הוי מיעוט, שהרי אין כאן שיעור לפוסלה. אבל אם מיעוטו בשפודים הפסולים לסיכוך, לא הוי מיעוט,

יחייב, נתן עליה נסר רחב ארבעה טפחים סמוך לדופן הסוכה, ולצידו נתן פסל, סכך כשר שרוחבו ארבעה טפחים כמלא נסר. וכך המשיך ונתן פעם שניה עוד נסר ופסל. והמשיך פעם שלישית, ונתן נסר ופסל מהאי גיסא, מצד אחד של הסוכה, עד אמצעה. ונמצא שיעורם יחד עשרים וארבעה טפחים, כך שהיה הפסל השלישי סמוך לאמצע הסוכה.

וכמו כן, נתן שלש פעמים נסר ופסל, ונסר ופסל, ונסר ופסל, מהאי גיסא, מצידה השני של הסוכה עד אמצעה, דהוה להו שהם ביחד שני פסלין אשר כל אחד מהם רחב ארבעה טפחים באמצע הסוכה. ונמצא דאיכא שיעור כדי הכשר סוכה באמצע הסוכה, ומהם יש לכל צד עשרים טפחים, שהם פחות מארבע אמות, ונחשבים הם כ"דופן עקומה"

334. הגמרא מפרשת, שמדובר בסוכה שהיא שמונה אמות מצומצמות לא פחות ולא יותר. ומבאר הריטב"א, שאם היתה הסוכה רחבה יותר, צריך היה להוסיף נסר רביעי לסוף עשרים וארבעה טפחים, שהם ארבע אמות, ושוב לא נוכל להכשיר את הפסלים שבאמצע הסוכה מדין "דופן עקומה", שהרי אין אומרים דופן עקומה יותר מארבע אמות.

ואם היתה הסוכה פחות משמונה אמות לא היה נשאר באמצע הסוכה מקום לשני פסלים רחבים ארבעה טפחים כשיעור הנסרים. והעירו האחרונים: לכאורה היה אפשר לפרש בסוכה בת שלושים ושנים טפחים, שיתן שני זוגות של נסר ופסל שהם שישה עשר טפחים לכל צד, ותהיה הסוכה כשרה באמצע? אלא

שהגמרא נקטה את השיעור הגדול ביותר שאפשר להכשיר באופן הזה. [ועיין מהרש"א על לשון רש"י "ולא פחות", שכתב דהיינו משלושים ושנים ועד ארבעים ושמונה].

335. נחלקו הראשונים, האם מותר לישן תחת הפסלים שבין נסר לנסר:

לדעת התוספות [לעיל יד ב ד"ה ומודה]: אסור לישן תחת הפסלים כיון שכל פסל בפני עצמו אין בו שיעור כדי הכשר סוכה להחשב כסוכה לעצמה, ולהצטרף עם שאר הפסלים שבסוכה אינו יכול, שהרי אם יחשבו הפסלים כולם כסוכה אחת תפסל בלאו הכי, כי הנסר בין הפסלים נחשב כסכך פסול באמצע הסוכה הפוסל בארבעה טפחים.

והסוכה פסולה, הואיל ועל ידי שניהם נתמעט שיעור הסוכה, ואין כאן שיעור הכשר סוכה.

לדופן מדין "לבוד", והאוויר אינו נחשב לכלום.

והני מילי שאין אויר פוסל בסוכה עד שלושה טפחים, כשהיה האוויר מן הצד, בסמוך לדופן הסוכה, שאם היה פחות משלושה טפחים רואין את הסכך כסמוך

אבל אם היה האוויר פחות משלושה טפחים באמצע הסכך, ⁽³³⁶⁾ פליגי בה רב אחא ורבינא:

חד אמר: יש לבוד באמצע. וחד אמר: אין לבוד באמצע. ⁽³³⁷⁾ ⁽³³⁸⁾

בסוכה גדולה, שאין האוויר נצרך להשלים לשיעור הסוכה, אין צריך להגיע לדין "לבוד", היות וגם ללא ההלכתא של "לבוד" אויר פחות משלושה אינו חשוב דיו לחצוץ בסוכה.

ודחה, שאם כן אף בסוכה קטנה לא צריך לדין לבוד כדי להכשירה, הואיל ובסכך פסול קיימא לן שאם לא היה הסכך הפסול בשיעור הפוסל את הסוכה מצטרף הוא להשלים לשיעור הסוכה אף ללא דין "לבוד". ואם כן, היות וגם ללא דין לבוד אין אויר פחות משלושה טפחים פוסל בסוכה, בסוכה קטנה יצטרף להשלים לשיעור הסכך, וכיון שאין הדין כן, על כרחך, מה שאין אויר פחות משלושה פוסל בסוכה קטנה הוא מדין לבוד [עייין בהרחבה ילקוט מפרשים, לעיל יז א].

337. והקשו התוספות: למאן דאמר אין לבוד באמצע, אף סוכה שצילתה מרובה מחמתה תפסל עד שתהיה מכוסה יפה ומעובה כמין בית, שלא יהיה בה שום נקב?!

ותירצו, שדוקא כאן אויר פוסל, לפי שמהלך הוא על פני כל הסוכה, וחוצץ בין הסכך לדפנות. אבל אויר שאינו מהלך על פני כל הסוכה, אינו פוסל אם היתה צילתה מרובה מחמתה.

אבל הריטב"א כתב, דאף אם אין האוויר מהלך על פני כל הסוכה נפסלת הסוכה למי שסובר אין לבוד באמצע, ובלבד שיהיה אותו

אמנם בלשון רש"י כאן שכתב: "תחת הנסרים לא ישן", דקדקו האחרונים שדוקא תחת הנסרים אסור לישן, אבל תחת הפסלים מותר לישן.

וכן כתב המאירי בשם חכמי הדורות: מותר לישן תחת כל הפסלים אף על פי שאין בכל אחד מהם כדי הכשר סוכה. שאם לא כן, מדוע הוצרכה הגמרא לומר שהיו נסר ופסל נסר ופסל, הרי גם אם היה כל הסכך שמן הצדדים פסול חוץ מן השמונה טפחים שבאמצע היה הדין כן? אלא ודאי כוונת הגמרא להכשיר את הפסלים כולם לישן תחתיהם.

ובטעם הדבר כתב המאירי: דכל שיש בסוכה מקום רחב שבעה טפחים על שבעה טפחים המוקף שלוש מחיצות ומסוכך בסכך כשר, מותר לישן תחת כל הפסלים אף אלו שאינם רחבים כשיעור הכשר סוכה מדין "פסל היוצא מן הסוכה". ומה שסכך פסול פוסל באמצע הסוכה בארבעה טפחים, הוא רק כאשר אין בסוכה בשום צד שיעור הכשר סוכה המוקף שלוש מחיצות [ועייין לעיל יז א]. ובביאור הדברים ראה ילקוט מפרשים.

336. עייין בדברי רבי עקיבא איגר לעיל יז א, שצידד מתחילה לומר שמחלוקת רב אחא ורבינא היא רק בסוכה קטנה, ובה הוא שצריך לדין "לבוד" כדי שיחשב אותו אויר כמלא בסכך כשר, ומצטרף להשלים שיעור הסוכה. אבל

ומבארט הגמרא: **מאי טעמא דמאן דאמר יש לבוד באמצע?**

מדין תורה אסור לטלטל בשבת חפץ ארבע אמות ברשות הרבים. אבל מבוי [סמטא העשויה לפני חצירות הבתים], המוקף שלוש מחיצות, אף שמותר מדין תורה לטלטל בו יותר מארבע אמות, ודינו כרשות היחיד, אסרו חכמים לעשות כן, שמא יבואו לטלטל ברשות הרבים.

אלא שהתירו חכמים לטלטל בו על ידי העמדת קורה רחבה טפח על כתלי המבוי, בפתח הכניסה למבוי. וטעם היתר זה: יש שאמרו שהוא משום "היכר", שעל ידי זה לא יבואו להחליפו ברשות הרבים. ויש

שאמרו שהוא משום "מחיצה", שאנו רואין כאילו הקורה יורדת וסותמת כמחיצה, ונמצא המבוי מוקף מארבע רוחותיו.

דתניא: קורה המתרת את המבוי כאשר היא נתונה מעל הכתלים בפתחו של המבוי הפונה לרשות הרבים, **היוצאה מכותל זה של המבוי, ואינה נוגעת בכותל האחר שמצידו השני של המבוי,**

וכן שתי קורות הנתונות זו מול זו לרוחב המבוי, אחת יוצאה מכותל זה של המבוי, ואחת יוצאה מכותל אחר שכנגדו, ואינן נוגעות זו בזו, אם היה המרחק בין הכותל והקורה [במקרה הראשון], ובין שתי הקורות [במקרה השני], **פחות משלשה טפחים, אינו**

אוויר רחב כדי ראשו, אבל בפחות מזה אין הסוכה נפסלת, שאם לא כן, תפסל סוכה שצילתה מרובה עד שיעשנה מעובה כמין בית.

338. וכתבו ה**תוספות**, דהיינו למעלה, באמצע הסכך, אבל באמצע הדפנות לכולי עלמא אמרינן "לבוד", שהרי דופן העשויה קנה אחר קנה המרוחקים פחות משלושה טפחים זה מזה כשרה. ומדבריהם נראה, שבדפנות הסוכה לכולי עלמא אמרינן "לבוד", בין באמצע בין מן הצד, אבל בסכך הסוכה אומרים לבוד רק מן הצד ולא מן האמצע.

אמנם הר"ן כתב: וטעמא דמאן דאמר אין לבוד בסכך, מדאמרינן [לעיל ה ב] "שיעורין חציצין ומחיצין, הלכה למשה מסיני". ומבארט הגמרא: "מחיצין" נמסרה ההלכה למשה מסיני לגבי שלושה ענינים: גוד אסיק, **לבוד**, ודופן עקומה. ומבואר, שלדעת הסוברים אין לבוד באמצע, כל דין לבוד נאמר דוקא לגבי מחיצות הסוכה ולא לגבי הסכך, ומשום כך סבר שדוקא בדפנות נאמרה הלכה זו ולא בסכך.

עוד כתב הר"ן: אם היה אוויר שלושה טפחים מן הצד סמוך לדופן, והוסיף עליו סכך פסול כדי למעטו, אם עשה זאת סמוך לסכך ממש, ונשאר אוויר בינו ובין הדופן פחות משלושה טפחים, הרי זה מיעוט לכולי עלמא, גם לדעת הסובר אין לבוד באמצע, שהרי עתה האוויר הוא מן הצד. אבל אם הוסיף את הסכך הפסול סמוך לדופן, ונשאר אוויר בין הסכך הפסול שמיעט בו לסכך הסוכה, אין אומרים לבוד, כיון שהלבוד הוא באמצע הסכך. אף על פי שאם תאמר "דופן עקומה" להחשיב את הסכך שמיעטת בו כחלק מן הדופן, יעשה על ידי זה כלבוד מן הצד.

והטעם: משום שאין אומרים שתי הלכות בהכשר אותה סוכה, וכאן להכשר סוכה זו צריך שתי הלכות: א. להחשיב את הסכך הפסול הסמוך לדופן כחלק מן הדופן על ידי ההלכה של "דופן עקומה". ב. לאחר מכן, לבטל את האוויר שביניהם מדין "לבוד". ועיין תשובות רבי עקיבא איגר סימן יב, הובאו דבריו לעיל דף יז בילקוט מפרשים.

צריך להביא קורה אחרת ולסתום את אותו אויר, היות ורואין אותו אויר כסתום מדין "לבוד".

אבל אם היה המרחק ביניהם שלשה טפחים, שכבר יצא מתורת "לבוד", **צריך להביא קורה אחרת**, ולהניחה על פני אותו אויר.

ומכל מקום, למדנו שאומרים "לבוד" אפילו ב"אמצע", במקום שאינו סמוך לדפנות. (339)

ואידך, הסובר שלא אומרים לבוד באמצע הסוכה, אמר לך: **שאני קורות**, שכל חיוב הנחתם אינו אלא **מדרבנן**, שהרי מדאורייתא הואיל והמבוי מוקף משלוש רוחותיו, דינו כרשות היחיד גמורה, ומותר לטלטל בתוכו.

עתה שבה הגמרא לפרש: **מאי טעמא דמאן דאמר אין לבוד באמצע?**

דתנן [אהלות י א]: ארובה שבגג הבית, ובה פותח טפח [יש בה רוחב טפח על טפח]:

אם היתה **טומאה** של מת **בבית**, הרי כולו [כל הבית] **טמא**, וכל הכלים שתחת גג הבית טמאים, שהרי הבית מביא עליהם את הטומאה כדין "אוהל המת". דכתיב [במדבר יט יד] "זאת התורה, אדם כי ימות באוהל,

כל הבא אל האוהל, וכל אשר באוהל — יטמא שבעת ימים".

אבל **מה שנמצא כנגד פתח הארובה**, הרי הוא **טהור**, כי אינו נמצא בכלל אוהל המת, כיון שאינו נמצא תחת גג הבית. [ואף שאין הארובה רחבה שלושה טפחים, אין אומרים "לבוד" להחשיבה כסתומה לטמא כלים שתחתיה].

ואם היתה **טומאה** של המת מצויה **כנגד ארובה**, הרי **כל הבית כולו טהור**, לפי שאין הטומאה תחת גג הבית אלא רק תחת הארובה, והארובה פתוחה מלמעלה.

וכן הוא הדין אם **אין בארובה "פותח טפח"**, שטח של טפח על טפח —

אם היתה **טומאה בבית**, כולו טמא, ואילו מה שנמצא **כנגד ארובה טהור**.

ואם היתה **הטומאה כנגד ארובה**, **כל הבית כולו טהור**.

ומכך שטיהרנו כלים שתחת הארובה מוכח שאין "לבוד" באמצע, שהרי אם היינו אומרים שם "לבוד", נעשה הבית כולו כסתום, ואוהל אחד הוא. (340)

339. וכתבו התוספות על פי דרכם ש"אמצע" היינו למעלה בגג הסוכה, שפירכת הגמרא היא בין למאן דאמר קורה משום "היכר", ובין למאן דאמר קורה משום "מחיצה". שלשניהם כיון שהקורה נמצאת בגובה המבוי הרי זה לבוד באמצע. אבל לדעת הר"ן, שהטעם שאין אומרים לבוד באמצע הוא לפי שדין לבוד נאמר רק במחיצות ולא בשאר דברים, אם כן, למאן דאמר קורה משום "מחיצה" לכולי עלמא אומרים לבוד, ואין זה נחשב כלבוד באמצע. וכל

קושיה הגמרא היא רק למאן דאמר קורה משום "היכר".

340. לדעת רש"י ועוד ראשונים, הראיה היא מהירשא של המשנה, שכאשר יש בארובה למעלה "פותח טפח", מה שכנגד ארובה טהור, ואין אומרים לבוד לראות את הארובה כחלק מתקרת הבית. ולדבריהם, כשאין הארובה רחבה טפח, אם היתה טומאה כנגד פתח הארובה, הבית כולו טמא.

והקשה הריטב"א: אם כן, היאך הוכיחה

ואירדך, הסובר יש לבוד באמצע, אמר לך: שאני הלכות טומאה, דהכי גמירי להו הלכה למשה מסיני שאין בהן לבוד באמצע. ואין למדים הלכה למשה מסיני שנאמרה לגבי טומאה לשאר מקומות.

עתה מבארת הגמרא מה ששינונו במשנה: בית שנפחת וסיכך על גביו, אם יש מן הכותל לסיכוך ארבע אמות, פסולה:

דרש רבי יהודה בר אלעאי: בית שנפחת וסיכך על גביו, הרי זו סוכה כשרה.

אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי: רבי, פריש [פרש דבריך], שלא פירשת כמה יהיה המרחק בין הסכך הכשר לדפנות.

וכך פירש אבא דין זה: אם היה הסכך רחוק מן הדפנות ארבע אמות הרי היא פסולה, ואם היה פחות מארבע אמות, הרי היא כשרה [כמבואר במשנה לעיל יז א].⁽³⁴¹⁾

דרש רבי יהודה בר אלעאי: אברומא [דגים

קטנים, ששולים אותם מן הנהר בקבוצות גדולות] שריא, מותרים למאכל, ואין לחוש שמא נתערבו בהם דגים אסורים שאינם ניכרים מחמת קוטנם.

אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי: רבי, פריש [פרש דבריך], מדוע אין חוששים שמא נתערבו בהם דגים אסורים?

אלא כך אמר אבא: אברומא של מקום פלוני הרי היא אסורה, הואיל ובאותו מקום מתערבים בהם מיני שרצים שאינם ניכרים, אבל של מקום פלוני מותרת, הואיל ואין נהר של אותו מקום מגדל שרצים.

כי הא דאמר אביי: האי צחנתא [מין דגים קטנים]⁽³⁴²⁾ דבב נהרא [מנהר ששמו בב], שריא, מותרים באכילה, ואין חוששים שמא נתערבו בהם שרצים טמאים.

ומבארת הגמרא: מאי טעמא?

אילימא משום דרדיפי מיא, שממהרים שם

הערוך לנר, דלשיטתו לא היה צריך לפרש זאת, שכן שינונו במסכת בבא בתרא דף צח ב, ששיעור בית קטן הוא שש אמות על שמונה, ובית גדול שמונה אמות על עשר, וטרקלין עשר אמות על עשר אמות. ובירושלמי מצינו שסבר רבי יהודה כרבי ששיעור הכשר סוכה ארבע אמות על ארבע אמות, וכיון ששיעור טרקלין הוא עשר אמות על עשר אמות, לעולם לא ימצא בית שנפחת ויהיה באותו הפחת רוחב ארבע אמות על ארבע אמות שיהיה מרוחק מן הכותל ארבע אמות, שהרי לא נותרו אלא שתי אמות לכל רוח.

342. כן פירש רש"י. אבל הערוך פירש, שהוא דג שמניחים אותו בחמה עד שמבאיש. [ועיין

הגמרא מהרישא של המשנה שאין לבוד באמצע, כאשר מהסיפא של המשנה מוכח להיפך, שאם לא היתה הארובה רחבה טפח, הרי היא כסתומה מדין "לבוד", ומוכח שאומרים לבוד באמצע! ומה שבארובה רחבה טפח לא אומרים לבוד, עיין שם שהוכיח שלענין טומאה רוחב טפח הרי הוא כשלושה טפחים לשאר מקומות.

ולפיכך פירש, שהראיה היא מהסיפא של המשנה, כשאין בארובה פותח טפח. ויש לגרוס גם בסיפא, כשאין בארובה טפח, "טומאה בבית, הבית טמא, ושכנגד ארובה טהור. טומאה תחת ארובה, הבית טהור", דלא אמרינן לבוד באמצע. ועיין עוד ילקוט מפרשים.

341. ומה שרבי יהודה עצמו לא פירש כן, כתב

המים לרוץ, והאי דג טמא, כיוון דלית ליה חוט השדרה הנותן בו כח לעמוד כנגד הזרם, לא מצי קאים [אין הוא מתקיים שם], ולכן אין לחוש שמא נתערבו בדגים,

אי אפשר לפרש כן, שהרי הא קא חזינן דקאי [רואים אנו בעינינו שמתקיימים שרצים טמאים אף בנהרות הזורמים בכח].

אלא, שמא תאמר, שאין השרצים הטמאים מתקיימים באותו נהר משום דמליחי מיא [מלוחים מימיו], והאי דג טמא, כיוון דלית ליה קילפי [אין לו קשקשים], לא מצי קאי [אין הוא מתקיים מחמת מליחות המים].

אף כך אי אפשר לפרש: שהרי הא קא חזינן דקאי [רואים אנו בעינינו שמתקיימים שרצים טמאים אף בנהרות שמימיהם מלוחים].

אלא, טעם הדבר הוא, משום דידעינן דלא מרבה טינייהו דג טמא, שאין הטיט של אותו נהר ראוי לגדל בו שרצים טמאים.

אמר רבינא: והאידנא, כיום, דשפכי, שנשפכים מימי נהר איתן ונהר גמרא להתב, לשם, לנהר בב, אסירא צחנתא באכילה, כי יש לחוש שמא נשפכו לתוכו דגים טמאים מהנהרות הזורמים אליו.

אתמר: סיבך על גבי אכסדרה, חצר

המוקפת משלושת צידיה, שתקרתה רחבה ארבע אמות או יותר, שאין להכשיר את הסבך המונח באמצע על ידי דופן עקומה, אך יש לה לצד הסוכה פצימין, עמודים זקופים, שאינם רחוקים זה מזה שלושה טפחים, כשרה הסוכה שבחצר, שהרי אומרים "לבוד" בין הפצימין, ונעשים אותם עמודים כמחיצות הסוכה שבתוך האכסדרה, ואין צורך להשתמש בכתלי הבית המרוחקים למחיצות הסוכה. עיין ציור בסוף הספר.

ואם סיבך על גבי חצר המוקפת משלושת צידיה באכסדרה שאין לה פצימין, ותקרת האכסדרה רחבה ארבע אמות, שאי אתה יכול לומר בה דופן עקומה:

אביי אמר: אפילו הכי, כשרה הסוכה. וטעמו יתבאר להלן. ורבא אמר פסולה.

ומבאר הגמרא: אביי אמר כשרה, היות י"א-ב ואמרינן "פי תקרה" [עובי הנסרים שבשפת תקרת האכסדרה, הנראים בסוכה], הרי הוא כאילו יורד ופותב, ונעשה כדופן שלימה לסוכה שבחצר, והוא הנקרא "גוד אחית מחיצתא", משוך והורד את המחיצה.

רבא אמר פסולה, דסבר לא אמרינן "פי תקרה יורד ופותב". כלומר, באופן הזה לא אמרינן פי תקרה יורד ופותב, וטעמו יתפרש להלן. (343)

אלא אם כן היתה מחיצה אחת קיימת, והיא סברת שמואל המובאת בהמשך הגמרא, וסברה הגמרא לומר: רבא כשמואל ואביי כרב.

השני: הואיל וה"פי תקרה" כאן אינו נעשה על ידי תקרת הסוכה אלא על ידי תקרת המקום שחוצה לה [האכסדרה], לפיכך אין אומרים פי תקרה יורד ופותב.

במכתם, שצייד בתחילה שהנידון בגמרא האם יש לו סנפיר וקשקשת, ומסקנתו כפירוש רש"י.

343. בהמשך הגמרא נזכרו שתי סברות שלא לומר כאן "פי תקרה":

האחד: אין אומרים "פי תקרה" בכל המחיצות,